

Verslechteringsstoets aanleg en gebruik fietspad Giethoornsemeer

29 september 2011

Verslechteringstoets aanleg en gebruik fietspad Giethoornsemeer

**Een uitbreiding van de toetsing van de
Natuurbeschermingswet 1998**

Verantwoording

Titel	Verslecheringstoets aanleg en gebruik fietspad Giethoornsemeer
Opdrachtgever	Gemeente Steenwijkerland
Projectleider	██████████
Auteur(s)	██████████
Tweede lezer	Hanneke Oudega
Projectnummer	4754287
Aantal pagina's	48 (exclusief bijlagen)
Datum	29 september 2011
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Vestiging Assen
Transportweg 12
Postbus 722
9400 AS Assen
Telefoon ██████████
Fax ██████████

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R001-4754287SIH-nva-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Ligging plangebied	9
1.2 Beoogde ontwikkeling	10
1.2.1 Aanleg	10
1.2.2 Gebruik	10
1.2.3 Mogelijke effecten	11
2 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998	13
2.1 Instandhoudingsdoelen en aanwezigheid	13
2.1.1 Habitattypen	13
2.1.2 Habitatsoorten	13
2.1.3 Vogelrichtlijnsoorten	14
2.2 Versturende factoren	15
2.3 Toetsing instandhoudingsdoelen.....	16
2.3.1 H6430A Ruigtes en zomen	16
2.3.2 Meervleermuis	17
2.3.3 Aalscholver (broedvogel).....	19
2.3.4 Roerdomp (broedvogel)	20
2.3.5 Purperreiger (broedvogel)	21
2.3.6 Bruine kiekendief (broedvogel).....	22
2.3.7 Porseleinhoen (broedvogel)	23
2.3.8 Kwartelkoning (broedvogel).....	25
2.3.9 Watersnip (broedvogel)	25
2.3.10 Zwarte stern (broedvogel)	26
2.3.11 Paapje (broedvogel)	27
2.3.12 Snor (broedvogel).....	28
2.3.13 Rietzanger (broedvogel).....	29
2.3.14 Grote karekiet (broedvogel).....	30
2.3.15 Aalscholver (niet broedvogel).....	31
2.3.16 <i>Fuut</i> (niet broedvogel)	32
2.3.17 Zwanen en ganzen	33
2.3.18 Smient (niet broedvogel)	36
2.3.19 Krakeend (niet broedvogel)	36
2.3.20 Tafeleend en Kuifeend (niet broedvogel)	37

2.3.21	Nonnetje en Grote zaagbek (niet broedvogel)	39
2.3.22	Visarend (niet broedvogel)	40
3	Conclusies Natuurbeschermingswet	41
3.1	Overzicht	41
3.2	Conclusies	42
3.2.1	Habitattypen	42
3.2.2	Habitatrichtlijnsoorten	43
3.2.3	Broedvogels	43
3.2.4	Niet broedvogels	44
3.3	Eindconclusie	45
4	Literatuur	47

Bijlage(n)

1. Broedvogels Giethoornsemeer 2005-2010
2. Wintergasten 1990-2010
3. Wijziging verstoringsinvloed op ganzen

1 Inleiding

Gemeente Steenwijkerland heeft het voornemen om een fietspad langs de oostzijde van het Giethoorse Meer te realiseren. Ten behoeve van de opstart van een procedure Ruimtelijke ordening heeft Tauw een toetsing aan de Nederlandse natuurwetgeving opgesteld. De toetsing 'Natuurtoets fietspaden Steenwijkerland, Tracé Giethoornsemeer' met kenmerk R001-4726442SIH-afr-V01-NL d.d. 21 juli 2010 is vervolgens besproken met de provincie Overijssel. Vanuit de rapportage en het gesprek, bleek dat een nadere uitwerking van de effecten van de aanleg en het gebruik van het fietspad naast het Giethoornsemeer benodigd was. Deze rapportage beschrijft de uitbreiding van de toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998.

1.1 Ligging plangebied

Het fietspad langs het Giethoornse Meer is toegankelijk vanaf de Oeverweg nabij Muggenbeet. Ten zuiden van de West-Steenen tocht wordt de insteek gemaakt, waarna het fietspad de bestaande oever volgt tot aan de Thijssengracht. Hier komt het fietspad weer uit op de Oeverweg. Het laatste deel vormt het pad wat momenteel de Kapelweg is genoemd. Het fietspadtracé ligt daarbij in de kilometerhokken 196-528, 196-527 en 197-527.

Figuur 1.1 Ligging plangebied fietspad Giethoornsemeer

1.2 Beoogde ontwikkeling

1.2.1 Aanleg

Het tracé Giethoornsemeer wordt aangelegd over een bestaand landbouwpad welke geëgaliseerd wordt alvorens het fietspad wordt aangelegd. Hiervoor worden geen bomen gekapt. Het fietspad wordt gemaakt van beton. De fietspaden worden circa 2,5 meter breed waarbij aan weerszijden een werkruimte van 1,0 tot 2,0 meter wordt aangehouden. In totaal wordt uitgegaan van 4,5 meter breedte waarbij roering van grond kan plaatsvinden. Omdat de Oeverweg niet is verlicht worden ook de kruispunten van het fietspad met de weg niet verlicht. Voor de werkkeet en eventuele opslag van materiaal wordt nader bepaald waar dit gestald kan worden. Belangrijke voorwaarden hierbij zijn dat dit of op een bestaande parkeerplaats, erf of op een agrarisch perceel plaatsvindt. Natuurstroken of Natura 2000-gebied zal hier niet voor gebruikt worden. Voor het vervoeren van materieel en materiaal wordt gebruik gemaakt van het aanwezige landbouwpad, waarop ook het fietspad wordt aangelegd. Het materieel wordt dusdanig gekozen dat het een zo beperkt mogelijke schade aan het landbouwpad zal opleveren. Indien er geen belemmeringen vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 optreden zal de aanleg van het fietspad plaatsvinden in de periode waarin conform de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet het minste effect wordt verwacht. Dit houdt ten minste in dat er buiten de broedperiode (globale werkperiode 1 september tot 15 maart) wordt gewerkt. Indien overige soorten of eisen een verkorting van de werkperiode noodzakelijk maken, dan wordt daar rekening mee gehouden. De periode van het daadwerkelijk aanleggen van het fietspad wordt met de provincie Overijssel afgestemd op het moment van bekend worden van de daadwerkelijke uitvoeringsperiode. Op het moment van schrijven van deze rapportage kan daarvoor enkel kaderstellend te werk worden gegaan.

1.2.2 Gebruik

Het fietspad wordt aangelegd als recreatief fietspad op een momenteel bestaand landbouwpad. Het fietspad heeft zowel het begin als het einde van het fietspad op de Oeverweg en verbindt geen verschillende wegen met elkaar. Tevens creëert het geen kortere verbinding dan nu over de Oeverweg. Dit houdt in dat het fietspad na realisatie zal worden gebruikt door landbouwvoertuigen, zoals reeds in de autonome situatie aanwezig en recreatief verkeer. Recreatief verkeer kan bestaan uit fietsers, wandelaars, rolstoelgangers en skeeleraars. Deze maken gebruik van het fietspad om van A naar B te bewegen, dan wel tussentijds te stoppen om te genieten van de natuur of een meegebrachte lunch of snack. Omdat het een recreatief fietspad betreft is brommen uitgesloten. Indien brommers toch gebruik maken van het fietspad, dan betreft dit een overtreding. Hiermee kan daarvoor geen rekening gehouden worden in de toetsing. Volgens de inschattingen van de gemeente Steenwijkerland zal het gebruik van het fietspad in vakantieperioden rond de 60 fietsers per dag liggen. Deze schatting is gemaakt op basis van tellingen op onder meer het Hamspad, liggend aan de westzijde van de Wieden.

In het najaar en in de winter wordt er weinig tot geen gebruik gemaakt van toeristische fietspaden. 60 mensen per dag is een beperkte hoeveelheid.

1.2.3 Mogelijke effecten

Tijdens en na de realisatiefase kunnen onderstaande effecten optreden.

Tijdelijke invloeden

- Geluiden trillingen bij grondwerken
- Mogelijk licht tijdens de bouwfase, indien in de avond/nacht wordt gewerkt
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen (verstoring tijdens bouwfase)

Permanente invloeden

- Gedeeltelijke verharding van het landbouwpad voor fietspad
- Gebruik van het fietspad door fietsers en recreanten

Kenmerk R001-4754287SIH-nva-V02-NL

2 Toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Het tracé ligt in de directe nabijheid van het Natura 2000-gebied De Wieden. Dit gebied is aangewezen voor zowel het voorkomen van habitattypen en -soorten als voor vogelrichtlijnsoorten. In het ontwerpbesluit zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. De beoogde ontwikkeling mag geen significant negatief effect veroorzaken op deze instandhoudingsdoelstellingen. Het ontwerpbesluit is te downloaden op <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>.

2.1 Instandhoudingsdoelen en aanwezigheid

2.1.1 Habitattypen

De Wieden is aangewezen voor de habitattypen H3140 Kranswierwateren, H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden, H4010_B Vochtige heiden, H6410 Blauwgraslanden, H6430_A Ruigten en zomen, H7140_A Trilvenen, H7140_B Veenmosrietland, H7210 Galigaanmoerassen, H91D0 Veenbossen. De habitattypen in het Natura 2000-gebied De Wieden bevinden zich niet binnen het plangebied. Volgens de concepthabitattypenkaart op de website van de [Atlas van Overijssel, concept habitattypenkaart, geraadpleegd juli 2011] komt in de directe nabijheid van het plangebied het beschermde habitatype H6430_A Ruigtes en zomen voor. Tevens komt het habitatype H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruid voor aan de waterzijde van de Ruigtes en zomen. Omdat dit een volledig aquatisch habitatype betreft en het fietspad met mogelijke effecten enkel op het land (terrestrisch) plaatsvindt, wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect van de ontwikkeling van het fietspad op dit habitatype verwacht. De mogelijke effecten van de aanleg en het gebruik van het fietspad op het habitatype H6430A worden in §2.3 besproken

2.1.2 Habitatsoorten

De Wieden is aangewezen voor de volgende habitatsoorten: Gevlekte witsnuitlibel, Grote vuurvlieder, Gestreepte waterroofkever, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis, Geel schorpioenmos, Groenknolorchis, Platte schijfhoren. Zoals in de toetsing aan de Flora- en faunawet is beschreven [Holtes 2010, Natuurtoets fietspaden Steenwijkerland, Tracé Giethoornsemeer, Kenmerk R001-4726442SIH-afr-V01-NL] zijn effecten van de ingreep op strikt beschermde soorten van de soortgroepen vaatplanten, vissen, en ongewervelden uitgesloten. Geschikt leefgebied van bovenstaande habitatsoorten wordt noch vernietigd noch verstoord door de beoogde ontwikkeling. Gelet op bovenstaande kunnen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen op de benoemde habitatsoorten worden uitgesloten. Deze worden daarom verder buiten beschouwing gelaten. De Meervleermuis wordt hiernavolgend besproken.

Meervleermuis

De habitatsoort Meervleermuis kan in de directe omgeving van het plangebied voorkomen. De effecten van het fietspad worden in paragraaf 2.3 besproken.

2.1.3 Vogelrichtlijnsorten

Het Natura 2000-gebied De Wieden is voor de volgende broed- en niet-broedvogels aangewezen. De kans op aanwezigheid nabij het plangebied is achter de soort weergegeven. De kans op aanwezigheid is gebaseerd op de aanwezigheid van geschikt leefgebied en de verspreidingsgegevens in het Werkdocument Natura 2000 Wieden en Weerribben [provincie Overijssel, 2009]. Dit is geactualiseerd met inventarisatiegegevens van Natuurmonumenten en de provincie Overijssel. Een overzicht van de gegevens is opgenomen in de bijlagen 1 en 2. De gegevens van broedvogels betreffen waarnemingen tussen 2005 en 2010, waarbij opgemerkt dient te worden dat niet ieder jaar het gehele gebied dekkend wordt onderzocht. De meeste gegevens zijn daarvoor van 2008 toen daar conform de BPM-methode een vogeltelling is uitgevoerd. De gegevens van wintervogels betreffen gegevens tussen 1990 en 2010. Het zijn losse waarnemingen en wintertellingen die door SOVON zijn verzameld.

Broedvogels	Aanwezig 2005-2008	Niet-broedvogels	Nabij plangebied in winters 90-10
Aalscholver	Nee	Aalscholver	Ja (water)
Roerdomp	Ja	Fuut	Ja (water)
Purperreiger	Nee	Kleine zwaan	Nee
Bruine Kiekendief	Ja	Kolgans	Ja (agrarisch gebied)
Porseleinhoen	Nee	Grauwe gans	Ja (agrarisch gebied)
Kwartelkoning	Nee	Smient	Ja (agrarisch gebied, water)
Watersnip	Ja	Krakeend	Ja (agrarisch gebied, water)
Zwarte stern	Nee	Tafeleend	Ja (agrarisch gebied, water)
Paapje	Nee	Kuifeend	Ja (agrarisch gebied, water)
Snor	Ja	Nonnetje	Ja (agrarisch gebied, water)
Rietzanger	Ja	Grote zaagbek	Ja (water)
Grote karekiet	Nee	Visarend	Nee

Verschillende vogelsoorten hebben hun leefgebied in de nabijheid van het plangebied. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling van deze soorten kan niet op voorhand worden uitgesloten. In de §2.3 wordt uiteengezet welke effecten *kunnen* optreden. Vervolgens wordt per vogelsoort beoordeeld of deze effecten *daadwerkelijk* optreden en wat dit betekent voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen.

2.2 Versturende factoren

Zoals in §1.2 is beschreven zullen fietsers, rolstoelgangers, skeeleraars en wandelaars gebruik kunnen maken van het fietspad. Gezien het type gedrag zullen skeeleraars van A naar B eenzelfde verstoring opleveren als fietsers van A naar B. Indien skeeleraars of fietsers stil gaan staan zullen deze een verstoring opleveren, soortgelijk aan wandelaars. Rolstoelgangers zullen eenzelfde verstoring creëren als wandelaars of fietsers, afhankelijk van hoe ze gebruik maken van de rolstoel.

Wandelaars (of afgestapte fietsers) kunnen stil gaan staan en even ergens naar kijken. Ze kunnen een bloem bekijken of plukken, of ze kunnen een conversatie aangaan met mensen die ze tegenkomen of waar ze mee lopen. Dit gedrag heeft een veelal verstorerder effect dan een continue beweging. Dit komt omdat de beweging minder voorspelbaar is. Ook het afwijken van het pad en naar de rietkraag lopen heeft een groter effect dan het pad te volgen. Deze verstoringen worden in de toetsing in 2.3 meegenomen in de bespreking.

Over mogelijke verstoring door fietsers wordt in het rapport ‘Verstoringsgevoeligheid van vogels (Vogelbescherming en Bureau Waardenburg, 2009)’ het volgende geconcludeerd: *de gemiddelde fietser zal zich over de aangegeven fietspaden bewegen. Omdat de fietser zich relatief snel en geruisloos verplaatst, is te verwachten dat de verstoring zeer beperkt zal zijn, en in ieder geval minder zal zijn dan door wandelaars of gemotoriseerd verkeer. Immers, de verstoring duurt minder lang en de voorspelbaarheid van het gedrag van de fietser is groot, namelijk rechtdoor zonder te stoppen.*

Over verstoring door wandelaars wordt het volgende aangegeven: *In de open gebieden kunnen wandelaars op wegen een verstrend effect hebben op soorten die langs deze wegen foerageren, broeden of rusten. Dit betreft met name ganzen, steltlopers en kleine zangvogels. In het algemeen vliegen de vogels op bij afstanden tussen de 50 en 300 meter. Eenmaal verstoord keren veel vogels niet of slechts langzaam terug in het foerageergebied, waardoor de dichtheden van vogels rond verstoringbronnen een stuk lager zijn. Broedende vogels zijn vooral in de vestigingsfase verstoringgevoelig. Ook het broedsucces kan door de verstoring aangetast worden.*

In de volgende paragrafen worden de effecten van werkzaamheden en de fietsers getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van de vogelsoorten waarvan geschikt leefgebied nabij het plangebied voorkomt.

2.3 Toetsing instandhoudingsdoelen

2.3.1 H6430A Ruigtes en zomen

Het habitatype heeft als doelstelling behoud van oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, moerasspirea (subtype A). Dit habitatype is gebonden aan het Kraggenlandschap. Het komt onder andere voor op plaatsen waar strooiselresten zijn blijven liggen of zijn verbrand. Behoud op specifieke locaties heeft vermoedelijk weinig zin. Het is van belang ervoor te zorgen dat de omstandigheden waaronder deze vegetaties ontstaan, op ruime schaal aanwezig zijn en telkens weer opnieuw kunnen ontstaan. Het habitatype lijkt gebonden aan de rietcultuur (het kweken en snijden van riet ten behoeve van onder meer daken) [werkdocument, 2009].

Het type A wordt in het profielendocument [Min LNV, 2008] beschreven als:

Natte, soortenrijke ruigte van zoet, laagdynamisch milieu. Deze ruigten vormen meestal lintvormige oeverbegroeiingen. Ze komen algemeen voor in ons land, met name in de beekdalen, in het rivierengebied en in het laagveengebied. Op de meeste plaatsen betreft het matige vormen met Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*) en Grote valeriaan (*Valeriana officinalis*) en verder vrijwel uitsluitend zeer algemene soorten. Van bijzonder belang zijn echter gemeenschappen met zeldzame soorten zoals Lange ereprijs (*Scirpus longifolia*) of Moeraswolfsmelk (*Euphorbia palustris*). Ook Poelruit (*Thalictrum flavum*) is een niet-alledaagse plantensoort in deze begroeiingen. Op veengrond, in het laagveengebied, komen plaatselijk in de natte strooiselruigten zeldzame graslandsoorten voor zoals Moeraslathyrus (*Lathyrus palustris*) en Kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*). Ruige vormen van Dotterbloemhooilanden (*Calthion palustris*) worden uitdrukkelijk niet tot het habitatype gerekend.

Het subtype komt voor op zeer vochtige en natte standplaatsen, vaak in de vorm van zomen langs greppels en sloten, maar ook op percelen die niet meer of slechts incidenteel worden gemaaid. Grootste bedreiging van het type vormt een te rationeel landgebruik, waarbij overhoekjes en zomen verdwijnen door een te intensief beheer, of dichtgroeien met houtgewassen door het volledig wegvallen van beheer. Ook verdroging en te sterke bemesting door inspoeling van meststoffen uit aangrenzende akkers en weilanden kunnen een bedreiging vormen.

Effecten aanleg

De Ruigtes en zomen liggen in zeer vochtig tot zeer natte gebieden. Dit houdt in dat het fietspad op een hoger gelegen deel aangelegd moet worden dan waar het habitatype zich bevindt. Het materieel kan enkel goed rijden op de voor de landbouw ontgonnen en gedraineerde percelen en wegen. Tevens is het voor de duurzaamheid van het fietspad benodigd dat de ondergrond zo stabiel mogelijk is. Hierdoor zal met zekerheid het fietspad noch de benodigde werkruimte in het habitatype H6230A liggen. Ook is het habitatype niet gevoelig voor stikstof (KDW van >2400 Mol/ha/jr) wat in zeer geringe mate vrijkomt bij de aanlegwerkzaamheden.

Omdat er geen areaalverlies van het habitatype optreedt en het habitatype niet gevoelig is voor stikstof zal er met zekerheid geen significant negatief effect plaatsvinden op het habitatype als gevolg van de aanlegwerkzaamheden.

Effecten gebruik

Het habitatype grenst aan het plantracé. Mogelijk kunnen wandelaars enkele bloemen plukken, of op nadere inspectie gaan in de rietzoom. Ervaring leert echter dat het gros van de recreanten het pad volgt en binnen de gestelde paden blijft. Zoals reeds vermeld groeit het habitatype in zeer vochtige condities, waardoor praktisch gezien laarzen of waterdicht schoeisel benodigd is om het habitatype te betreden. Dit zal voor recreanten zeer belemmerend worden ervaren. Tevens is het wandelen buiten wegen en paden in natuurgebieden niet toegestaan, waardoor het een overtreding van de geldende regelgeving zal zijn. Hierdoor wordt verwacht dat er geen negatieve effecten van betreding plaats zullen vinden. Of indien aanwezig in zeer geringe mate, waardoor het instandhoudingsdoel met zekerheid niet in gevaar komt.

Conclusie H6430A Ruigtes en zomen

Er wordt met zekerheid geen negatief effect op het instandhoudingsdoel H6430A Ruigtes en zomen verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.2 Meervleermuis

Het gebied De Wieden heeft als instandhoudingsdoel 'Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud van de populatie van de Meervleermuis'.

Kenmerken soort en leefgebied

De verwachting is dat de geschiktheid van het gebied als foerageergebied voor de Meervleermuis in stand blijft dankzij maatregelen om het gebied open en waterrijk te houden.

Figuur 2.1 Waarnemingen Meervleermuis

Het verwezenlijken van dit instandhoudingsdoel is onderdeel van de kernopgave 'Compleetheid in ruimte en tijd' en 'Evenwichtig systeem' en kan op korte termijn gehaald worden, indien verblijfplaatsen (vooral in woningen buiten De Wieden en De Weerribben) en verbindingsroutes (boven kanalen en sloten, langs bomerijen, hagen en bosranden) behouden blijven [werkdocument, 2009].

Gegevens van Natuurmonumenten (zie figuur 2.1) laten zien dat er relatief weinig bekend is van de Meervleermuis. Er zijn waarnemingen bekend van 1995 en 1989. In andere jaren zijn geen gegevens verzameld, of deze zijn niet beschikbaar bij Natuurmonumenten. De kaart laat zien dat de vleermuis gebruik maakt van het grote water en van de vaarten nabij het plangebied.

Het zomerleefgebied van de Meervleermuis bestaat uit een grootschalig aaneengesloten waterrijk landschap met groot open water in de vorm van meren, rivieren, kanalen en vaarten, en met vochtige weidegebieden. Goede jachtgebieden voor de soort zijn niet vervuilde, wel voedselrijke, maar niet vermeste grotere open wateren. Ze hebben meestal boomloze oevers maar er is wel beschutting beschikbaar in de vorm van rietzomen. Als ze niet jagen verblijven de meervleermuizen in een kolonie op plaatsen in de bebouwde kom of in het buitengebied. Ze gebruiken vaste veilige routes langs vaarten, sloten of heggen en houtwallen om op en neer te vliegen. De vleermuizen maken gebruik van de zomerhabitat in de periode van half april tot circa eind september. Vanaf half juli worden sommige vleermuizen alweer bij de winterverblijfplaatsen aangetroffen [Profiel H1318]. De soort is zeer gevoelig voor verlichting en ervaart enig licht direct als onneembare barrière.

Effecten aanleg

Indien de werkzaamheden overdag plaatsvinden worden er met zekerheid geen effecten van de aanleg op de Meervleermuis verwacht. Ook de eventuele keet en opgeslagen materialen dienen 's nachts onverlicht te blijven. Zeker als deze nabij een watergang liggen.

Effecten gebruik

's nachts wordt weinig tot geen gebruik gemaakt van het recreatief fietspad. Omdat er geen verlichting op het fietspad aanwezig is, zal een effect tijdens het gebruik op het foerageergebied van de vleermuis met zekerheid niet plaatsvinden.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel de Meervleermuis verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.3 Aalscholver (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling broedvogel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren.

Instandhoudingsdoelstelling niet-broedvogel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

De Aalscholver heeft een licht dalende trend in het Natura 2000-gebied De Wieden, ten opzichte van een licht stijgende trend in Nederland.

Tabel 2.1 Trend van aantallen broedende Aalscholvers, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Aalscholver	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	1.179	982	693	775	751

Kenmerken soort en leefgebied

In de nabijheid van het plangebied is geen broedkolonie van de Aalscholver aanwezig (zie ook bijlage 1). Een effect op een broedkolonie is daardoor uitgesloten. Het Giethoornsemeer waarlangs het fietspad komt te liggen is wel geschikt als foerageergebied voor broedende aalscholvers. Het behoud van het huidige aantal van ongeveer 1.000 broedpaar is vooral afhankelijk van de hoeveelheid vis in de belangrijke foerageergebieden in De Wieden, het Zwarte Water en het Ketelmeer. Het Giethoornsemeer kan hier ook onderdeel van uitmaken, waar in de winter aantallen tot circa 30 aalscholvers worden gezien. Foeragerende aalscholvers zijn vooral gevoelig voor waterrecreatie, hierbij zijn opvliegafstanden gemeten van circa enkele honderden meters. Voor wandelaars is een gemiddelde opvliegafstand gevonden van 30 meter [Blumstein, 2006 in Krijgsveld 2008].

Effecten (zowel aanleg als gebruik)

De rietkraag is op de meeste plaatsen ten minste 25 meter dik, waardoor het zicht op het achterliggende water ontnomen wordt. Hierdoor is de verwachting dat foeragerende aalscholvers nabij de oever weinig tot geen hinder zullen ondervinden van het fietspad met de bijbehorende verstoring. Deels omdat de afstand groot genoeg is, dan wel dat de soort de verstoringbron niet kan zien. Tijdens de aanleg zal het materieel ruim boven het riet uit kunnen komen. Dit zal mogelijk tot een tijdelijke verstoring leiden. Echter in de directe omgeving is voldoende foerageergebied aanwezig om deze tijdelijke verstoring op te vangen.

Omdat het plangebied niet nabij een broedkolonie ligt en negatieve effecten op foeragerende vogels zeer beperkt van aard zullen zijn wordt een effect op de soort met zekerheid niet verwacht. De instandhoudingsdoelstelling wordt momenteel mogelijk niet behaald vanwege een tekort aan voedsel [werkdocument, 2009] en niet door een overmaat aan verstoring als gevolg van terrestrische recreatie. Daardoor wordt een (significant) negatief effect van de aanleg en het gebruik van het fietspad met zekerheid uitgesloten.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel de Aalscholver verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.4 Roerdomp (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren. De Roerdomp heeft een dalende trend in het Natura 2000-gebied De Wieden, voor een landelijke trend zijn te weinig gegevens beschikbaar.

Tabel 2.2 Trend van aantallen broedende Roerdomp, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Roerdomp	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	25	17	17	17	15

Kenmerken soort en leefgebied

Het leefgebied van de Roerdomp bestaat uit stilstaand ondiep water met een dichte, uitgestrekte vegetatie van liefst overjarig riet, waarvan voldoende waterriet. Soms komt de soort ook in smalle rietkragen tot broeden. Voedselgebieden bevinden zich in de nabijheid van het nest in rustige plassen en sloten met voldoende oeverbegroeiing.

De Roerdomp leeft teruggetrokken in dichte rietvegetaties. Met een verstoringsgevoeligheid van gemiddeld tot groot (100 meter tot > 300 meter). Echter roerdompen kunnen ook broeden in recreatiegebieden, waar nesten soms dicht langs extensief gebruikte wandelpaden liggen. Ondanks het teruggetrokken gedrag zijn er geen aanwijzingen voor een negatief effect van recreatie, tenzij moerasvegetaties worden betreden of aangetast [Krijgsveld, 2009].

Effecten

Door buiten de broedtijd te werken worden er met zekerheid geen effecten van de aanleg verwacht. De rietkraag nabij het plangebied is relatief smal. Het betreft hier geen optimaal broedgebied voor de Roerdomp. In 2005 heeft er ten oosten van het plangebied en de West- Steenen tocht een Roerdomp gebroed in een breder rietland (zie bijlage 1) op een afstand van iets meer dan 200 meter van het geplande fietspad. De afstand tot versterking van waterrecreatie lag hierbij tussen de 175 en 250 meter tot het meest nabije water waar boten varen, dit is daarmee dichterbij dan het fietspad.

Mogelijk kan de Roerdomp tot broeden komen in de ruigte ten oosten van het noordelijke deel van het fietspad, waar de rietkraag circa 75 tot 100 meter breed is. Hier zal enkel versterking worden verwacht als de rietkraag wordt betreden. Vanwege het verbod en het zeer vochtige karakter van de rietkraag zoals beschreven bij het habitatype Ruigten en zomen wordt betreding van het gebied niet verwacht. Tevens is betreding van het natuurgebied buiten wegen en paden verboden. De kans dat de Roerdomp hier niet gaat broeden vanwege versterking door waterrecreatie is echter groter, omdat die dichterbij kan komen, tot een afstand van 50 meter.

Omdat een relatie tussen recreatie en versterking vanuit Krijgsveld [2009] niet wordt verwacht, de kans op betreding van de broedhabitat niet aanwezig is, boten bij het broedpaar in 2005 dichterbij kunnen komen dan de fietsers, wordt een significant negatief effect van de aanleg en het gebruik van het fietspad niet verwacht, mits de aanleg buiten het broedseizoen plaatsvindt.

Conclusie

Gelet op bovenstaande wordt een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van de aanleg en het gebruik van het fietspad met zekerheid uitgesloten.

2.3.5 Purperreiger (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren. De Purperreiger heeft een stijgende trend in het Natura 2000-gebied De Wieden, landelijke is ook een stijgende trend zichtbaar Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS).

Tabel 2.3 Trend van aantallen broedende Purperreiger, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Purperreiger	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	41	52	56	120	114

Kenmerken soort en leefgebied

Purperreigers broeden in het Kraggenlandschap en in de voedselrijke moerassen. De nesten worden gebouwd in waterrietvegetaties of op drijftilvegetaties. Nieuwe voedselrijke moerassen zullen ontstaan door natuurontwikkeling. Om de populatie in De Wieden wezenlijk te verstevigen is het beter nog een tweede kolonielocatie te realiseren van de kwaliteit van de hoogwaterzone zodat er meer risicospreiding ontstaat. De Barsbekerbinnenpolder in het zuidwesten van De Wieden heeft deze potenties. Voedsel wordt naast in het gebied zelf tevens gezocht in het veenweidegebied en de omliggende polders. In het werkdocument [2009] is hiervoor een kaart opgenomen.

Effecten aanleg en gebruik

Het plangebied of omgeving ligt niet in de buurt van een kolonie. Tevens is de directe omgeving niet aangewezen als foerageergebied voor de soort. Omdat er ook uit de gegevens van Natuurmonumenten geen waarnemingen blijken in de directe omgeving van het plangebied kan de soort niet worden verstoord of geschaad door de aanleg, noch het gebruik van het fietspad.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel de Purperreiger verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.6 Bruine kiekendief (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. De Bruine kiekendief heeft een stijgende trend in het Natura 2000-gebied De Wieden, landelijk is ook een stijgende trend zichtbaar Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS).

Tabel 2.4 Trend van aantallen broedende Bruine kiekendief, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Bruine kiekendief 2005	2006	2007	2008	2009	
De Wieden	-	15	12	13	16

Kenmerken soort en leefgebied

De Bruine kiekendief broedt in nat tot drogere rietlanden. Het foerageergebied bestaat deels uit de diverse moerasvegetaties en deels uit de graslanden in en om De Wieden. De Bruine kiekendief is zeer gevoelig voor verstoring van het nest, vooral in de vestigingsfase. De gevoeligheid is gemiddeld [Krijgsveld, 2008], wat inhoudt dat de soort is verstoord tussen de 100 en 300 meter. De Bruine kiekendief broedt daarom vaak in ontoegankelijke gebieden, vooral in de centralere delen van moerassen. Soms broedt hij echter in smalle rietkragen langs sloten.

Gelet de ligging op de grens van het moeras en agrarisch gebied en het huidige agrarische gebruik is de rietkraag nabij het plangebied geen optimaal broedgebied voor de Bruine kiekendief. Dit wordt ook ondersteund door het ontbreken van broedende paren nabij het plangebied. Aan de zuidwestzijde van het Giethoornsemeer hebben wel meerdere paartjes gebroed (zie bijlage 1). De Bruine kiekendief kan het plangebied en omgeving wel als foerageergebied gebruiken.

Effecten aanleg en gebruik

Door buiten de broedtijd te werken worden er met zekerheid geen effecten van de aanleg verwacht. Er is geen tot beperkt geschikt broedbiotoop in de directe nabijheid aanwezig. Mogelijk kan de vogel in de toekomst in het deel noordwestelijk van het fietspad tot broeden komen. Belangrijk vereiste daarvoor is wel dat er rust is. Door het gebruik van het fietspad kan de rust voor de soort worden verstoord. Echter in de ruime omgeving is veel beter geschikt habitat aanwezig dan op de rand van het Natura 2000-gebied. Het gebruik van het fietspad kan mogelijk potentieel broedgebied ongeschikt maken (een straal van circa 200 meter, zie ook bijlage 3 voor een invloedszone). Daarbij wordt het instandhoudingsdoel van 20 paren momenteel niet wordt gehaald. Alhoewel dit gebied tot op heden geen broedgebied is van de Bruine kiekendief en kan een negatief effect op het instandhoudingsdoel niet uitgesloten worden. Significant negatieve effecten worden met zekerheid uitgesloten, omdat de verstoring van recreanten geen directe afname van het aantal broedparen tot gevolg heeft.

Conclusie

Een negatief effect op het instandhoudingsdoel van de Bruine kiekendief kan door gebruik van het fietspad niet met zekerheid worden voorkomen. Significant negatieve effecten worden uitgesloten.

2.3.7 Porseleinhoen (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. De Porseleinhoen heeft een dalende trend in het Natura 2000-gebied De Wieden, voor een landelijke trend zijn te weinig gegevens beschikbaar [Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)].

Tabel 2.5 Trend van aantallen broedende Porseleinhoen, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Porseleinhoen	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	32	17	17	10	16

Kenmerken soort en leefgebied

De broedbiotoop van het porseleinhoen bestaat uit open moerassige terreinen van minimaal 1 à 2 ha met matig voedselrijk water. De vogel zoekt een permanent (of periodiek) natte situatie van ongeveer 10 tot 35 cm diep water op met een weelderige vegetatie van biezen, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten (hoogte 0,5 - 1,0 m). Het Porseleinhoen maakt zijn nest in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of nabij ondiep water [Profiel A119]. De verstoring gevoeligheid van de Porseleinhoen is matig. Wat inhoudt dat deze pas op een kleinere afstand dan 100 meter wordt verstoord.

Effecten

Door buiten de broedtijd te werken worden er met zekerheid geen effecten van de aanleg verwacht. Tijdens het gebruik wordt er ook een zeer beperkt effect verwacht. De soort wordt pas verstoord op een afstand kleiner dan 100 meter. De soort kan broeden in rietmoerassen, oftewel de oevers van het Giethoornsemeer kunnen geschikt zijn. Echter in de periode van 2005 tot 2010 heeft de soort niet nabij het plangebied gebroed (zie bijlage 1). Hierdoor is de kans klein dat het plangebied en directe omgeving geschikt is als goed broedbiotoop. Omdat hier het instandhoudingsdoel niet wordt behaald, en de directe omgeving van het plangebied wel potentieel geschikt is, kan een negatief effect op het instandhoudingsdoel niet worden uitgesloten. Het gebied is de afgelopen vijf jaar niet gebruikt door de Porseleinhoen. Significant negatieve effecten worden daarom met zekerheid uitgesloten, omdat de verstoring van recreanten geen directe afname van het aantal broedparen tot gevolg heeft.

Conclusie

Een negatief effect op het instandhoudingsdoel van de Porseleinhoen kan door gebruik van het fietspad niet met zekerheid worden voorkomen. Significant negatieve effecten worden met zekerheid uitgesloten.

2.3.8 Kwartelkoning (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. De Kwartelkoning heeft een dalende trend in het Natura 2000-gebied De Wieden, voor een landelijke trend zijn te weinig gegevens beschikbaar [Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)].

Tabel 2.6 Trend van aantallen broedende Kwartelkoning, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Kwartelkoning	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	2	0	0	0	0

Kenmerken soort en leefgebied

Kwartelkoningen komen voor in soortenrijke, licht verruigde graslanden zoals in de randgebieden en de omliggende polders van De Wieden. Hun territorium is groot: enkele hectares. Ze kunnen alleen succesvol broeden als op het moment van vestiging habitat beschikbaar is en de habitat tot in augustus aanwezig blijft. De verstoring wordt gekenmerkt als matig, wat inhoudt dat de soort verstoord raakt op een afstand kleiner dan 100 meter.

Effecten

Door buiten de broedtijd te werken worden er met zekerheid geen effecten van de aanleg verwacht. Tijdens het gebruik wordt er ook een zeer beperkt effect verwacht. De soort wordt pas verstoord op een afstand kleiner dan 100 meter. De soort kan broeden in licht verruigde gebieden, voornamelijk met grassen. Dit is in de directe omgeving van het plangebied niet aanwezig, waardoor de soort met zekerheid niet wordt verwacht. Omdat het plangebied en omgeving met zekerheid niet geschikt is voor de Kwartelkoning en de soort niet heeft gebroed in de periode 2005 - 2010 (zie bijlage 1), wordt er geen negatief effect verwacht.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel de Kwartelkoning verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.9 Watersnip (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren. De exacte aantallen van de trend van de watersnippen is volgens de website van SOVON onbekend.

Tabel 2.7 Trend van aantallen broedende Watersnip, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Watersnip	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	?	?	?	?	?

Kenmerken soort en leefgebied

Watersnippen broeden in twee habitats: in (verdroogde en verzuurde) rietlanden en in ruige graslanden die in het voorjaar plas-dras staan en laat worden gemaaid. In De Wieden en De Weerribben is de eerstgenoemde habitat veruit het belangrijkste. De soort is omschreven als een gemiddeld verstoringsgevoelige vogel, wat inhoudt dat deze verstoord is tussen de 100 en 300 meter. De soort heeft in de directe omgeving van het plangebied gebroed in 2008. Gezien de geschiktheid van de omgeving en het feit dat enkel in 2008 is gemonitord conform de BPM-methode, wordt verwacht dat de biotoop ook nu nog geschikt is voor de Watersnip. Ten zuiden van het Giethoornsemeer broed de vogel ook in meerdere jaren.

Effecten

Door de aanleg van het fietspad komt de broedbiotoop van de watersnip op een afstand van circa 50 meter te liggen van het fietspad. Hierdoor kan het paartje dat in 2008 heeft gebroed (zie bijlage 1) daar mogelijk niet meer tot broeden komen, omdat het verstoord kan worden door toeristen. Echter in de directe omgeving (noordoosten) en verdere omgeving is voldoende alternatief aanwezig, omdat De Wieden als geheel goed geschikt is voor de soort. Dit wordt ondersteund door de uitspraak dat er geen nadere soortspecifieke maatregelen noodzakelijk zijn [werkdocument, 2009].

Conclusie

Een negatief effect op het instandhoudingsdoel van de Watersnip kan door gebruik van het fietspad niet met zekerheid worden voorkomen. Een significant negatief effect wordt met zekerheid niet verwacht.

2.3.10 Zwarte stern (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 200 paren. De aantallen zijn over de jaren redelijk constant, ze schommelen rond de 190.

Tabel 2.8 Trend van aantallen broedende Zwarte stern, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Zwarte stern	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	164	149	188	170	221

Kenmerken soort en leefgebied

De Zwarte stern is tijdens het broedseizoen gebonden aan zoet water. De broedbiotoop bestaat vooral uit zoetwatermoerassen, vennen, uiterwaarden, plassen en sloten en oevers van meren en langzaam stromende rivieren. De zwarte sterns bouwen hun nesten van nature op drijvende waterplanten vroeger was dat vaak Krabbenscheer. De zwarte stern broedt in De Wieden tegenwoordig vrijwel uitsluitend op nestvlotjes. Om te foerageren heeft de soort een voorkeur voor kruidenrijke stroken langs water (insecten) of mesotroof water met kleine vis.

Mogelijk effect

Het plangebied ligt niet in de nabijheid van een broedkolonie van de Zwarte stern (zie bijlage 1), echter het Giethoornsemeer wordt wel als foerageergebied gebruikt (Werkdocument Natura 2000 Wieden en Weerribben). Een verstoring op de broedplaatsen van de Zwarte stern treden vanwege de afstand niet op. De werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd waardoor verstoring van foeragerende zwarte sterns in deze gevoelige periode niet optreedt. Foeragerende zwarte sterns zijn relatief ongevoelig voor verstoring door recreatie. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling treedt daardoor met zekerheid niet op.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel de Zwarte stern verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.11 Paapje (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: Uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste vijf paren. De aantallen zijn over de jaren redelijk grillig. Voor 2000 broedden er negen. Echter vanaf 2005 komt er af en toe één paartje vogels tot broeden.

Tabel 2.9 Trend van aantallen broedende Paapje, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Paapje	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	0	1	0	1	1

Kenmerken soort en leefgebied

De broedbiotoop van het Paapje bestaat uit vochtige tot natte terreinen met structuurrijke vegetaties die rijk zijn aan insectenleven. Het zijn bijvoorbeeld extensief beheerde gras- en hooilanden, heide, duinvalleien en hoogveen. In de graslanden moeten wat opgaande kruiden als akkerdistel, ridderzuring en schermbloemigen voorkomen zodat het Paapje die als uitkijkpost kan gebruiken.

De nesten liggen tussen graspollen, kruiden of in overjarige vegetatie, vaak in perceelsranden, bermen, greppels en slootranden. De voedselbiotoop bestaat uit een afwisselende vegetatie met enige hoge bomen, struiken of palen die het paapje als uitkijkpost dienen [Profiel A275].

Mogelijk effect

Indien het Paapje tot broeden komt in de directe omgeving van het fietspad, dan kan het Paapje worden verstoord door fietsers en wandelaars. Echter het Paapje ambieert een meer open terrein met een kruidenrijke vegetatie. Dit is in de directe omgeving van het plangebied niet aanwezig. Geschikt broedgebied rondom het plangebied ontbreekt daarom voor het Paapje. Het gebruik van het fietspad heeft daarom met zekerheid geen negatief effect op het instandhoudingsdoel.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel Paapje verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.12 Snor (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren. De exacte aantallen van de trend van de watersnippen is volgens de website van SOVON onbekend.

Tabel 2.10 Trend van aantallen broedende Snor, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Snor	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	?	?	?	?	?

Kenmerken soort en leefgebied

De voorkeur van de Snor gaat uit naar opgaande, overjarige rietvegetaties met een goed ontwikkelde onderlaag van oud plantenmateriaal (een 'kniklaag') in ondiep water. Het zijn natte structuurrijke rietvegetaties die op een ondergrond van minerale bodem en (laag)veen groeien, minimaal 1,5 meter hoog zijn. Vaak is hier en daar wilgenopslag aanwezig. Voor een broedbiotoop van de Snor is minimaal 1 à 2 hectare aan oppervlak nodig. Water op het maaiveld is essentieel. De Snor maakt zijn nest in dichte vegetatie, tussen gebroken rietstengels, lisdodde, grote zeggen en gagel, op een hoogte van 10 - 30 cm boven de grond of het wateroppervlak. Voedsel wordt gezocht in de onderste lagen van de moerasvegetaties, ook vlak boven bodem en water en later in het broedseizoen ook in wilgenopslag [Profiel A292]. De Snor is matig gevoelig voor verstoring, wat inhoudt dat de soort op een afstand kleiner dan 100 meter wordt opgejaagd.

In Krijgsveld [2008] wordt genoemd dat bij intensieve waterrecreatie een lagere broedvogeldichtheid is waargenomen van rietbroedende vogels. Echter in andere studies is geen effect aangetoond. Dit duidt erop dat de soort beperkt verstoringsgevoelig is. De Snor heeft in de directe omgeving van het plangebied meerdere territoria in de periode van 2005 - 2008 (zie bijlage 1). Het gebied tussen het plangebied en het meer is ook zeer geschikt.

Effecten

Door de aanleg van het fietspad buiten het broedseizoen te realiseren worden zeker geen broedende vogels verstoord. Tijdens het gebruik wordt een zeer beperkte verstoring verwacht van de soorten. Dit omdat ze in het riet broeden, waar weinig mensen komen zoals gesteld in §2.3.1. Daarnaast is de soort weinig tot niet verstoringsgevoelig.

Conclusie

Met zekerheid vindt er geen significant negatief effect plaats op de aantallen broedende vogels van de Snor als gevolg van het gebruik van het fietspad.

2.3.13 Rietzanger (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 3.000 paren. De exacte aantallen van de trend van de Rietzanger is volgens de website van SOVON onbekend.

Tabel 2.11 Trend van aantallen broedende Rietzanger, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Rietzanger	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	?	?	?	?	?

Kenmerken soort en leefgebied

De broedbiotoop van de Rietzanger bestaat uit vochtige tot vrij droge overjarige rietkragen, rietlanden en kruidenrijke ruigten, zoals te vinden zijn in moerassen, kanalen, sloten, meren, rivieren en grienden en broekbossen. De nestplaats bevindt zich in de 'kniklaag' van overjarige rietlandvegetaties ofwel onderlaag van ruigtekruiden en lage struiken van voornamelijk wilgen. Het nest vindt steun op de vegetatie. In lijnvormige moerasvegetaties nestelt de Rietzanger alleen als ze een minimale breedte van circa 5,0 meter hebben. Het voedsel wordt gezocht in de onder- en bovenlaag van rietland, kruidenrijk grasland, ruigtezones en houtopslag [Profiel A295]. De Rietzanger is net als de Snor matig gevoelig voor verstoring, wat inhoudt dat de soort op een afstand kleiner dan 100 meter wordt opgejaagd. In Krijgsveld [2008] wordt genoemd dat bij intensieve waterrecreatie een lagere broedvogeldichtheid is waargenomen van rietbroedende vogels. Echter in andere studies is geen effect aangetoond.

Dit duidt erop dat de soort zeer beperkt verstoringsgevoelig is. Het fietspad is met 60 fietsers langs een rietkraag van 25 meter dikte niet zeer intensief. Recreanten van de terrestrische zijde zullen weinig effect hebben. De Rietzanger is in 2008 veelvuldig waargenomen (zie bijlage 1) naast het plantracé maar liefst 25 rietzangers hebben een territorium in de directe omgeving van het plantracé.

Mogelijk effect

De rietkraag is geschikt broedbiotoop voor de Rietzanger. Omdat de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden is een verstoring effect op de broedende Rietzanger met zekerheid uitgesloten. Na de realisatiefase kan een mogelijk effect door fietsers optreden. Een effect door recreatie wordt in het rapport 'Verstoringsgevoeligheid van vogels' alleen verwacht bij hoge recreatiedruk (bootjes in moeras) en wanneer moerasvegetaties worden betreden.

Bij de beoogde ontwikkeling treedt dit niet op zoals weergegeven in §2.3.1. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling vanuit deze ontwikkeling wordt daarom uitgesloten.

Conclusie

Met zekerheid vindt er geen significant negatief effect plaats op de aantallen broedende vogels van de Rietzanger als gevolg van het gebruik van het fietspad.

2.3.14 Grote karekiet (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. Sinds de jaren 90 lopen de aantallen flink af. De doelstelling van 20 paren is ook afgeleid uit pieken van 1990, 1992 en 1994, waarin het doel wordt behaald. Na 1997 is een neergaande trend zichtbaar.

Tabel 2.12 Trend van aantallen broedende Grote karekiet, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Grote karekiet	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	6	8	5	5	3

Kenmerken soort en leefgebied

De Grote karekiet nestelt langs de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. De rietzones moeten minimaal 3,0 meter breed zijn en de planten moeten in minimaal 20 cm diep water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn en tevens vitaal en stevig. Dikke stengels zijn nodig om het zware nest te kunnen dragen. Dergelijke condities voor geschikt 'waterriet' zijn doorgaans gekoppeld aan de meer geëxponeerde dynamische oevers en worden gevormd door wisselende waterpeilen die verlanding en verruiging van de oever tegengaan door het regelmatig wegspoelen van de strooisellaag.

Optimaal zijn gewoonlijk de randen van 3 - 6 jaar oude rietkragen. Het nest wordt boven het water opgehangen in riet met een relatief open structuur. De soort foerageert in waterrietzones, maar ook veel daarbuiten, in kruidige en struikachtige vegetaties [Profiel A298]. De Grote karekiet is gevoelig voor verstoring, wat inhoudt dat de soort op een afstand kleiner dan 100 meter wordt opgejaagd. In Krijgsveld [2008] wordt genoemd dat bij intensieve waterrecreatie een lagere broedvogeldichtheid is waargenomen van rietbroedende vogels. Echter in andere studies is geen effect aangetoond. Dit duidt erop dat de soort zeer beperkt verstoring gevoelig is.

Mogelijk effect

De Grote karekiet broedt in moerassen en oeverzones van meren en plassen met veel riet. Vooral van belang zijn het voorkomen van stevig, overjarig riet voor de nestbouw en brede zones waterriet met voldoende aanbod van grote insecten.

De rietkraag nabij het plangebied is niet geschikt als broedgebied voor de Grote karekiet. De soort heeft in de periode van 2005 - 2010 (zie bijlage 1) volgens de gegevens van Natuurmonumenten niet gebroed. Verstoring door werkzaamheden treden echter niet op omdat deze buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Aangezien de Grote karekiet broedt in het riet aan de rand van het open water is een effect door fietsers en wandelaars aan de andere kant van de rietkraag uitgesloten. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling treedt met zekerheid niet op.

Conclusie

Met zekerheid vindt er geen significant negatief effect plaats op de aantallen broedende vogels van de Grote karekiet als gevolg van het gebruik van het fietspad.

2.3.15 Aalscholver (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied van de huidige aantallen. De Aalscholver gebruikt het gebied om te foerageren en te rusten. Nabij het plangebied is de soort op verscheidene momenten waargenomen. Echter hij wordt vaker op het meer zelf waargenomen (zie bijlage 2). De Aalscholver is zeer verstoring gevoelig voor waterrecreatie. Voor landrecreatie is een verstoringafstand van 30 meter gevonden [krijgsveld 2008].

Effecten

In de winterperiode wordt het fietspad zeer beperkt gebruikt. Naast het beperkte gebruik is de verstoringafstand van de te verwachten verstoorders circa 30 meter. De afstand van het fietspad tot het meer met de rietkraag ertussen bedraagt circa 25 meter. Er wordt verwacht dat foeragerende aalscholven nabij de oever weinig tot geen hinder zullen ondervinden van het fietspad met de bijbehorende verstoring. Deels omdat de afstand groot genoeg is, dan wel dat de soort de verstoringbron niet kan zien door het riet heen.

Tijdens de aanleg zal het materieel ruim boven het riet uit kunnen komen. Dit zal mogelijk tot een zeer tijdelijke verstoring leiden. Echter in de directe omgeving is voldoende foerageergebied aanwezig om deze tijdelijke verstoring op te vangen.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel de Aalscholver verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

2.3.16 Fuut (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 110 vogels (seizoensgemiddelde). De trend laat zien dat het instandhoudingsdoel van 110 vogels wordt behaald.

Tabel 2.13 Trend van aantallen Fuut, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Fuut	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	114	114	173	127	108

De Fuut gebruikt De Wieden voornamelijk om te ruien en te rusten. Dit doet de vogel op de grote open wateren van het natuurgebied. De Fuut wordt veelvuldig op het Giethoornsemeer waargenomen. De groepen variëren van 2 - 27 vogels in de winter. Hierbij worden de vogels voornamelijk op het midden van het meer waargenomen (zie bijlage 2), maar enkelen zullen in de randzone voorkomen.

Effecten

In de winterperiode wordt het fietspad zeer beperkt gebruikt. Naast het beperkte gebruik is de verstoringsafstand van de te verwachten verstoorders circa 300 meter. Dit houdt in dat indien er wel op het fietspad wordt gefietst, er een tijdelijke verstoringsbron aanwezig kan zijn. De verstoringsbron is echter wel redelijk voorspelbaar. Of het een fietser is of een wandelaar, de route loopt langs het water en gaat niet het water in. De verstoorder komt op dat moment niet in de buurt van het leefgebied in tegenstelling tot waterrecreatie. Gezien de aard van de werkzaamheden, het gebruik en de zeer beperkte hoeveelheid verstoord gebied ten opzichte van de rest van het meer en de andere wateren in de buurt, zal met zekerheid geen significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen optreden.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel van de Fuut verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad. Een beperkt negatief effect van af en toe een recreant kan niet worden uitgesloten.

2.3.17 Zwanen en ganzen

Zwanen en ganzen worden in één paragraaf behandeld omdat de mogelijk effecten soortgelijk zijn.

Kleine zwaan (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld acht vogels (seizoensgemiddelde).

Tabel 2.14 Trend van aantallen Kleine zwaan, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Kleine zwaan	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	0	0	0	3	0

Het gebied heeft onder andere voor de Kleine zwaan een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Er is geen duidelijke trend, aantallen zijn sterk fluctuerend. Vanwege de vermoedelijk natuurlijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is er geen herstelopgave van toepassing.

Kolgans (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Tabel 2.15 Trend van aantallen Kolgans, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Kolgans	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	?	?	?	?	?

Aantallen kolganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Sinds begin jaren negentig is de soort in aantal sterk toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Grauwe gans (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Tabel 2.16 Trend van aantallen Grauwe gans, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Grauwe gans	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	934	1352	1580	1478	2569

Aantallen grauwe ganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplek. Sinds begin jaren negentig is de soort in sterk aantal toegenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Mogelijke effecten

De Kleine zwaan, Kolgans en Grauwe gans zijn wintergasten in het gebied. Hoewel de Grauwe gans tegenwoordig ook in het gebied broedt, is het Natura 2000-gebied niet aangewezen voor de broedende Grauwe gans. Het gebied heeft voor deze soorten een functie als foerageergebied en slaapplek. Ze foerageren op graslanden en gebruiken de grote open wateren om te rusten. Het Giethoornsemeer is als groot open water, geschikt als rustplaats voor deze soorten. De ten oosten liggende agrarische percelen kunnen minder geschikt worden als foerageergebied als gevolg van verstoring door de aanleg en het gebruik van het fietspad.

Aanleg

Alle drie de soorten hebben foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied (zie bijlage 2). Door de aanleg van het fietspad zal groot materieel veelvuldig heen en weer moeten rijden voor het transport van bouwstoffen. Door de extra rijbewegingen zal verstoring ontstaan, echter indien het fietspad tussen het einde van de broedtijd en eind september (aankomst ganzen) wordt aangelegd, dan is er met zekerheid geen verstoring van de werkzaamheden te verwachten. Indien wel in de winterperiode gewerkt moet worden, dan geldt voor de aanleg hetzelfde als voor de effecten van het gebruik, waardoor de onderstaande tekst ook als effect voor de aanleg gebruikt kan worden.

Gebruik

Door de aanleg en het gebruik van een fietspad door de weilanden kan het foerageergebied van de aangewezen instandhoudingsdoelen van De Wieden worden verkleind. Door het gebruik wordt foerageergebied verstoord, waarbij een invloed kan worden verwacht tot een afstand van 600 meter (maximale verstoringafstand van kolganzen).

Dit houdt ook in dat de verstoringsafstand tot alle wegen (Blokzijlseweg, Oeverweg, Meerweg en de weg Muggenbeet) ook 600 meter moet bedragen. Gezien het feit dat als op die wegen een effect van 600 meter wordt toebedeeld, is het gehele weiland ongeschikt als foerageergebied (zie bijlage 3). Echter volgens de gegevens van SOVON wordt er wel degelijk gevoerageerd in de buurt van de Oeverweg.

In een andere studie naar de aanleg van een fietspad in Overijssel heeft de auteur circa 2.000 ganzen waargenomen. Deze vertoonden verstoringsafstand, welke iets beter overeenkomt met de waarnemingen van SOVON, namelijk 200 meter. Dit was de afstand waarop de ganzen alert werden.

Als wordt uitgegaan van een verstoringsinvloed van 200 meter en dus zwaarder wordt getoetst, dan kan het fietspad ook een extra verstoring hebben van 200 meter. Gezamenlijk met de verstoring van de huidige wegen blijft er een klein stuk extra verstoring over langs het plangebied. Dit gedeelte extra verstoring wordt weergegeven in de onderste figuur in bijlage 3. De totale uitbreiding van oppervlakte van de verstoring ten opzichte van de reeds bestaande verstoring van de wegen is een uitbreiding van potentieel 8,3 hectare, indien er fietsers langs fietsen.

Momenteel maakt de Oeverweg onderdeel uit van een route naar de Thijssengracht van of naar Giethoorn. Het aantal fietsers en recreanten wat dit in de winter aflegt zal zich dus nu ook al over de Oeverweg bewegen. De gegevens van SOVON laten zien dat er ook op afstanden van minder dan 100 meter van de weg vogels foerageren (bijlage 2).

Als gekeken wordt naar de effecten van de aanleg en het gebruik van het fietspad in de winter, dan kan worden vastgesteld dat het foerageergebied wordt verkleind. Alhoewel het aantal fietsers wat in de winter gebruik maakt van het fietspad gering is, kunnen negatieve effecten door verstoring niet worden uitgesloten. Gezien de inrichting en het gebruik van het landschap in de ruime omgeving van het plangebied, en het Natura 2000-gebied en omgeving (veel weilanden en akkers) en het gegeven dat de instandhoudingsdoelen voor de overwinterende ganzen worden gehaald, of dat er geen herstelopgave geldt, zal de aanleg en het gebruik van het fietspad met zekerheid geen significant negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied De Wieden.

Conclusie

Er wordt met zekerheid geen (significant) negatief effect op het instandhoudingsdoel Zwanen en ganzen verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad. Een beperkt negatief effect van af en toe een recreant kan niet worden uitgesloten.

2.3.18 Smient (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 500 vogels (seizoensgemiddelde).

Tabel 2.17 Trend van aantallen Smient, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Smient	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	980	701	583	816	724

De Smient is een wintergast in het gebied. Het gebied heeft voor deze soorten een functie als foerageergebied en slaapplek. De soort foerageert 's nachts op de graslanden en rust overdag op open water. Het Giethoornsemeer is als groot open water, geschikt als rustplaats voor de Smient. De Smient is voornamelijk op het meer waargenomen, of aan de noordzijde van het plangebied nabij de Oeverweg (zie bijlage 3). Met de huidig aanwezige verstoringsbronnen zijn ze blijkbaar niet al te gevoelig.

Eventuele werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soort in de nabijheid aanwezig is. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden, het behalen van het instandhoudingsdoel en de beperkte hoeveelheid fietsers en recreanten in de winter, wordt een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

Conclusie

Een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van de Smient wordt uitgesloten.

2.3.19 Krakeend (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 150 vogels (seizoensgemiddelde).

Tabel 2.18 Trend van aantallen Krakeend, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Krakeend	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	169	221	449	274	232

Mogelijke effecten

Krakeenden zijn planteneters, die foerageren langs de oevers van de wateren (onder andere op wieren op basaltblokken) waar ze verblijven. De meeste oevers in het gebied vormen een geschikt leefgebied voor de Krakeend. De Krakeend foerageert voornamelijk in het midden van het meer en langs de randen van zuidelijker gelegen water dan het plangebied (zie ook bijlage 2). De verstoringsgevoeligheid van de soort is groot, wat inhoudt dat ze op een afstand groter dan 300 meter verstoord kunnen worden.

De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soort mogelijk in de nabijheid aanwezig is. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden, wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

De Krakeend is het gehele jaar aanwezig ook in het hoogseizoen voor de recreanten. Het leefgebied van de Krakeend wordt echter van het fietspad gescheiden door een brede rietkraag. Bovendien zijn de effecten door fietsers en recreanten beperkt vanwege de lage geluidsverstoring, tijdelijkheid en relatief grote voorspelbaarheid (ze volgen de oever). Tevens wordt reeds meerdere jaren het instandhoudingsdoel ruimschoots behaald. Een significant negatief effect door het gebruik van het fietspad wordt daarom uitgesloten.

Conclusie

Een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van de Krakeend wordt uitgesloten.

2.3.20 Tafeleend en Kuifeend (niet broedvogel)

Tafeleend en Kuifeend worden in een paragraaf getoetst omdat het gebruik van het gebied soortgelijk is. Tafeleend instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde). De soort is sinds de jaren '90 achteruit gegaan met pieken in 1997 en 2005. Hierdoor lijkt de afname tussen 2005 en 2009 groter. Over langere periode is een gemiddelde van 210 dan ook haalbaar.

Tabel 2.19 Trend van aantallen Tafeleend, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Tafeleend	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	534	477	442	274	140

Kuifeend instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 430 vogels (seizoensgemiddelde). De trend van de Kuifeend is sinds de jaren '95 stijgend. Vanaf 2005 laat deze weer een daling zien. Echter het instandhoudingsdoel wordt nog ruim behaald.

Tabel 2.20 Trend van aantallen Kuifeend, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Kuifeend	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	1143	930	722	732	524

De Tafeleend en Kuifeend rusten overdag in luwteplekken van open water. In de nacht foerageren ze duikend in open water op ongewervelden (vooral mosselen). De Tafeleend foerageert in de nazomer ook op waterplanten. Deze soorten zijn in het gebied aanwezig van augustus tot maart, de grootste aantallen zijn in de winter aanwezig. Veelal worden de soorten aangetroffen op het open water van het Giethoornsemeer. Enkele malen worden ze op het land aangetroffen, en dan voornamelijk in het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied (zie bijlage 2). De verstoringgevoeligheid van de soorten is groot, wat inhoudt dat ze op een afstand groter dan 300 meter verstoord kunnen worden.

Effecten

De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soorten in de nabijheid aanwezig kunnen zijn. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

In de maanden augustus en september is er een overlap tussen het recreatieseizoen en de aanwezigheid van rustende Tafeleend en Kuifeend nabij het fietspad. Het leefgebied van de soorten wordt echter van het fietspad gescheiden door een brede rietkraag. Bovendien zijn de effecten door recreanten beperkt vanwege de lage geluidsverstoring, tijdelijkheid en grote voorspelbaarheid (ze volgen de oever). Een significant negatief effect door het gebruik van het fietspad wordt daarom uitgesloten.

Conclusie

Een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van de Tafeleend en Kuifeend is uitgesloten.

2.3.21 Nonnetje en Grote zaagbek (niet broedvogel)

Nonnetje en Grote zaagbek worden in een paragraaf getoetst omdat het gebruik van het gebied soortgelijk is.

Nonnetje instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde). Het Nonnetje laat een sterk fluctuerend beeld zien, van ruim 100 vogels in 1995 tot 40 in 2009. De landelijke trend is afnemend, maar de doelstelling van 30 vogels wordt wel behaald.

Tabel 2.21 Trend van aantallen Nonnetje, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Nonnetje	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	82	91	53	57	40

Grote zaagbek instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde). Sinds 1995 zijn de aantallen flink gedaald. Echter, vanaf 1999 zijn de aantallen redelijk stabiel met een afname in 2009.

Tabel 2.22 Trend van aantallen Grote zaagbek, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Grote zaagbek	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	23	29	22	28	17

Mogelijk effect

Deze soorten zijn wintergasten. Het gebied heeft voor deze soorten een functie als foerageergebied en slaapplek. Ze foerageren en rusten op open wateren. Het Giethoornsemeer is, als groot open water, geschikt als leefgebied voor deze soorten. Het Nonnetje wordt vaak gezien op het Giethoornsemeer, maar ook in het zuidoostelijke deel van het plangebied is de soort enkele keren waargenomen (zie bijlage 3). De Grote zaagbek komt minder vaak voor conform de wintertellingen van SOVON.

Effecten

De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soorten in de nabijheid aanwezig zijn. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden, wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

Deze soorten zijn voornamelijk in de winter aanwezig, als het recreatieseizoen van fietsers op een dieptepunt is. Bovendien schermt een rietkraag het leefgebied van deze soorten visueel van het fietspad. Een effect door het gebruik van het fietspad wordt daarom uitgesloten.

Conclusie

Een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van het Nonnetje en De Grote Zaagbek is uitgesloten.

2.3.22 Visarend (niet broedvogel)

Instandhoudingsdoel Visarend: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld twee vogels (seizoensmaximum).

Tabel 2.23 Trend van aantallen Visarend, Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, RWS, CBS)

Visarend	2005	2006	2007	2008	2009
De Wieden	3	2	2	1	3

In nazomer en voorzomer kunnen geruime tijd één of meerdere exemplaren in het gebied pleisteren. Deze maken gebruik van de grote open wateren als foerageergebied en gebruiken omliggende bomen en bossages als pleisterplaats. De visarend kan in de directe omgeving foerageren en mogelijk gebruik maken van enkele bomen als pleisterplaats tijdens het eten of slapen.

Effecten

De soort kan tijdens de werkzaamheden of het gebruik verstoord raken, waarbij hij op een afstand tussen de 100 en meer dan 300 meter verstoord kan raken. Echter het gehele gebied de Wieden is geschikt voor de vogel als leefgebied. Hij is goed in staat om een eindje verder te foerageren. Omdat gemiddeld twee vogels aanwezig zijn wordt het instandhoudingsdoel gehaald. Er is daarom geen sprake van (significant) negatieve effecten.

Conclusie

Een (significant) negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling van de Visarend is uitgesloten.

3 Conclusies Natuurbeschermingswet

3.1 Overzicht

In onderstaande tabel is in het kort weergegeven wat de conclusies zijn van de verschillende instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied de Wieden. Nadien wordt een eindconclusie getrokken.

Tabel 3.1 Overzicht verwachte effecten van aanleg en gebruik fietspad op het Natura 2000-gebied 'Wieden'

Type	Aanwezig nabij plangebied	Effect verwacht
H3140 Kranswierwateren	Nee	Nee
H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	Ja	Nee
H6430A Ruigtes en zomen	Ja	Nee
H7140_A Trilvenen	Nee	Nee
H7140_B Veenmosrietland	Nee	Nee
H7210 Galigaanmoerassen	Nee	Nee
H91D0 Veenbossen	Nee	Nee
Gevlekte witsnuitlibel	Nee	Nee
Grote Vuurvlinder	Nee	Nee
Gestreepte waterroofkever	Nee	Nee
Bittervoorn	Ja	Nee
Grote Modderkruiper	Mogelijk	Nee
Kleine modderkruiper	Mogelijk	Nee
Rivierdonderpad	Mogelijk	Nee
Meervleermuis	Ja	Nee, mits geen verlichting
Geel schorpioenmos	Nee	Nee
Groenknolorchis	Nee	Nee
Platte schijfhoren	Mogelijk	Nee
Aalscholver	Ja	Nee
Roerdomp	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Purperreiger	Nee	Nee
Bruine Kiekendief	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Porseleinhoen	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Kwartelkoning	Nee	Nee

Type	Aanwezig nabij plangebied	Effect verwacht
Watersnip	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Zwarte stern	Nee	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Paapje	Nee	Nee
Snor	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Rietzanger	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Grote karekiet	Nee	Nee
Aalscholver	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Fuut	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Kleine zwaan	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Kolgans	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Grauwe gans	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Smient	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Krakeend	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Tafeleend	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Kuifeend	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Nonnetje	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Grote zaagbek	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant
Visarend	Ja	Mogelijk negatief, met zekerheid niet significant

3.2 Conclusies

Uit toetsing van de door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde instandhoudingsdoelen in het Natura 2000-gebied 'Wieden' blijkt dat er op Ruigten en Zomen, de Meervleermuis en broed- en wintervogels een mogelijk effect kan optreden door aanleg en gebruik van het fietspad.

De overige instandhoudingsdoelen zijn niet in de directe omgeving aanwezig en hebben ook een zeer beperkte kans op ontwikkeling of effect van het fietspad, waardoor daar met zekerheid geen significant negatief effect op plaatsvindt.

3.2.1 Habitattypen

Het habitatype Ruigte en Zomen is voor recreanten door de ontsluiting via het fietspad makkelijker toegankelijk. Echter, vanwege het verbod op betreding, de vochtige omstandigheden van het habitatype en de zeer dichte groei van riet en struweel zal het habitatype niet worden betreden, waardoor een (significant) negatief effect op het habitatype met zekerheid niet wordt verwacht.

3.2.2 Habitatrichtlijnsoorten

Voor de Meervleermuis geldt dat, indien geen verlichting wordt toegepast tijdens de aanleg in de nacht en op het pad zelf, negatieve effecten met zekerheid niet worden verwacht. Dit is daarvoor een voorwaarde bij de aanleg en het gebruik van het fietspad.

3.2.3 Broedvogels

Het verstoren van broedvogels is niet toegestaan conform de Flora- en faunawet, maar ook door de Natuurbeschermingswet 1998. Hierdoor is een voorwaarde bij de aanleg van het fietspad dat dit buiten het broedseizoen plaatsvindt. De werkperiode is loopt hierdoor van circa 15 augustus tot 15 maart.

Van de broedvogels Aalscholver, Purperreiger en Zwarte stern is bekend dat er zich geen broedkolonies in de directe omgeving van het plangebied bevinden. Omdat er ruim voldoende water aanwezig blijft en het omliggende gebied geen primair foerageergebied van de Purperreiger betreft, wordt met zekerheid geen effect op de instandhoudingsdoelen verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

Voor de broedvogels Kwartelkoning, Paapje en Grote karekiet is in de directe omgeving van het plangebied geen biotoop aanwezig waar de soorten tot broeden kunnen komen. Ook wordt niet verwacht dat dit in de zeer recente toekomst tot ontwikkeling komt in de omgeving. Hierdoor wordt een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de aanleg en het gebruik van het fietspad met zekerheid uitgesloten.

Voor de broedvogels Roerdomp, Watersnip, Snor en Rietzanger geldt dat deze wel in de directe omgeving voor kunnen komen. Echter de verstoring gevoeligheid van de soort, dan wel het type biotoop waarin de soorten broeden is zeer beperkt. Dit komt omdat ze in het riet broeden, wat een beperkte verstoring invloed van buitenaf heeft, daarnaast wordt betreding van de biotoop vanuit het fietspad niet verwacht. Hierdoor wordt een significant negatief effect van de instandhoudingsdoelen met zekerheid niet verwacht van de aanleg en het gebruik van het fietspad.

Van de Bruine kiekendief en de Porseleinhoen zijn van de afgelopen vijf jaar geen broedparen bekend in de directe omgeving. Echter het instandhoudingsdoel van beide soorten wordt niet gehaald. Conform het Werkdocument [2009] ligt dat voor beide soorten aan het beheer van de rietlanden. Voor de Bruine kiekendief is mogelijk geschikt biotoop aanwezig ten noordwesten van het plangebied. Voor de Porseleinhoen kan in hetzelfde gebied geschikt biotoop aanwezig zijn. Gezien de verstoring afstand van de Bruine kiekendief wordt dat deel minder geschikt. Voor de Porseleinhoen hoeft de aanleg en het gebruik van het fietspad een minder groot probleem te zijn, omdat de verstoring afstand minder groot is (<100 meter).

Een negatief effect kan echter niet uitgesloten worden omdat de instandhoudingsdoelen momenteel niet behaald worden. Een significant negatief effect kan wel worden uitgesloten.

3.2.4 Niet broedvogels

Voor de wintervogels geldt dat deze allemaal in de directe omgeving van het plangebied kunnen foerageren of rusten. Foerageren kan zijn op vis, mosselen en waterplanten in het Giethoornsemeer, maar ook op aanwezige oogstresten en gras op de nevenliggende agrarische percelen. Omdat het aantal fietsers in de winterperiode zeer beperkt is, worden effecten van verstoring ook zeer beperkt verwacht. Onderstaand worden de soorten per voedsel/rustbiotoop besproken.

De Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans en Smient maken allen gebruik van agrarische percelen (liefst gras) om te foerageren. Daarnaast rusten ze op het meer. De eerstgenoemde drie soorten foerageren overdag en rusten 's nachts. De Smient rust juist overdag en foerageert in de nacht. Op het moment dat de vogels aanwezig zijn, wordt het recreatieve fietspad zeer beperkt gebruikt. Mogelijk kan tijdens de aanleg meer beweging aanwezig zijn wat voor een tijdelijke verstoring zorgt. Echter, de vogels kunnen dan tijdelijk uitwijken naar nevenliggende percelen voor hun foerageren. Indien de vogels achter de rietkraag rusten en de werkzaamheden vinden plaats, dan zal de verstoring ook beperkt zijn. Tijdens het gebruik van het fietspad laat een voorbeeld in §2.3.16 ondersteund door bijlage 3 zien dat de verwachte negatieve effecten op de soorten door het gebruik van het fietspad zeer beperkt zijn. Tevens laten foerageergegevens van SOVON zien dat er veel gebruik wordt gemaakt van foerageergebied bij de huidige Oeverweg. Dit houdt in dat de vogels beperkt verstoringsgevoelig zijn in de winter. Een negatief effect van het fietspad valt niet uit te sluiten maar het is met zekerheid niet significant.

De Aalscholver, Fuut en Visarend foerageren in de winter op vis. Ze maken gebruik van het Giethoornsemeer om te foerageren en te rusten, de Visarend rust in bomen langs het water of iets verder op het land. Door de zeer beperkte effecten van het fietspad, gezien de afstand tot het water, de beperkte hoeveelheid recreanten in de winter en de relatief voorspelbare beweging wordt een significant negatief effect uitgesloten.

De Krakeend, Tafeleend, Kuifeend en Grote zaagbek foerageren en rusten op het Giethoornsemeer. Gezien de verspreiding zitten ze meestal midden op het meer. Door de zeer beperkte effecten van het fietspad, gezien de afstand tot het water, de beperkte hoeveelheid recreanten in de winter en de relatief voorspelbare beweging wordt een significant negatief effect uitgesloten.

Het Nonnetje foerageert en rust op het meer, maar ook af en toe in watergangen nabij het plangebied. Door de zeer beperkte effecten van het fietspad, gezien de afstand tot het water, de beperkte hoeveelheid recreanten in de winter en de relatief voorspelbare beweging wordt een significant negatief effect uitgesloten.

3.3 Eindconclusie

Voor geen enkel instandhoudingsdoel van de Wieden wordt een significant negatief effect verwacht. Mogelijk zullen enkele beperkte negatieve effecten van verstoring optreden op de aantallen broedvogels in het riet. Verstoring van individuen op losse momenten kan nooit op voorhand worden uitgesloten.

Dit houdt in dat het fietspad aangelegd kan worden indien het bevoegd gezag een vergunning verleent (zie ook bijlage 1 in Holtes 2010).

Wij raden aan om met een vergunningverlener van de provincie Overijssel in overleg te treden om te bepalen of een vergunning van de Natuurbeschermingswet verkregen kan worden. Indien geen beperkingen worden gezien, dan kan een vergunningaanvraag ingediend worden.

Kenmerk R001-4754287SIH-nva-V02-NL

4 Literatuur

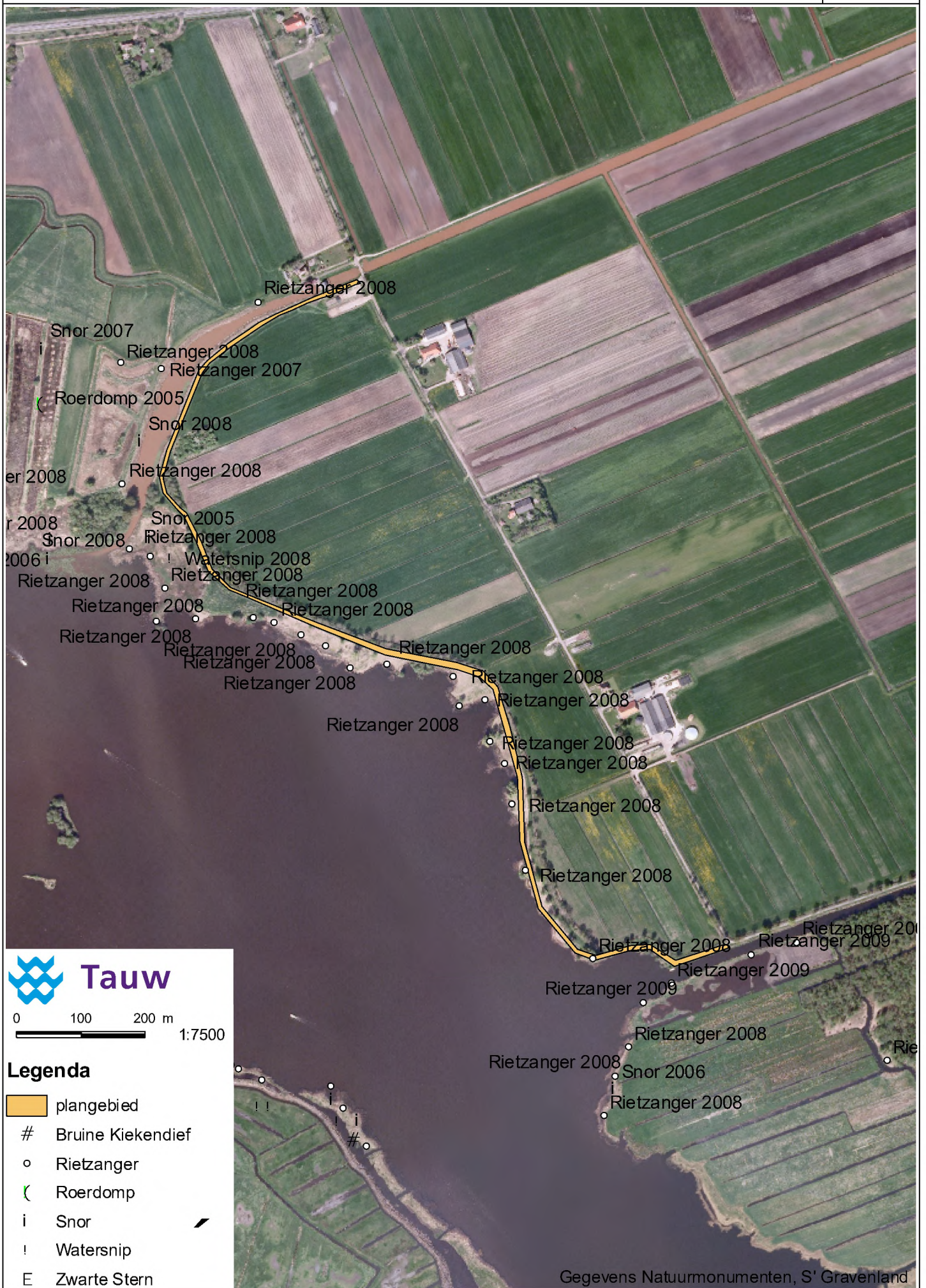
Atlas Overijssel Juli 2011	Atlas van Overijssel, concept habitattypenkaart, geraadpleegd juli 2011
Ecologische monitoring	Verzamelde data van SOVON, RWS en CBS, bereikbaar via http://www.sovon.nl/gebieden/gebieden_trends.asp?gebnr=35
Holtes 2010	Natuurtoets fietspaden Steenwijkerland, Tracé Giethoornsemeer, Kenmerk R001-4726442SIH-afr-V01-NL
Krijgsveld 2009	Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Krijgsveld, Smits, Van der Winden, 11 maart 2008.
Natuurmonumenten	Gegevens van broedvogeltellingen in de periode 2005 tot 2010. Gegevens beschikbaar gesteld door Vereniging Natuurmonumenten s' Gravenland.
Profielen	Profieldocumenten instandhoudingsdoelen, Min LNV, 2008, bereikbaar via http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen
Provincie Overijssel 2009	Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben, versie 12 augustus 2009
SOVON	Gegevens van wintervogeltellingen in de periode van 1990 tot 2010, vrijgegeven door de provincie Overijssel.

Kenmerk R001-4754287SIH-nva-V02-NL

Bijlage

1

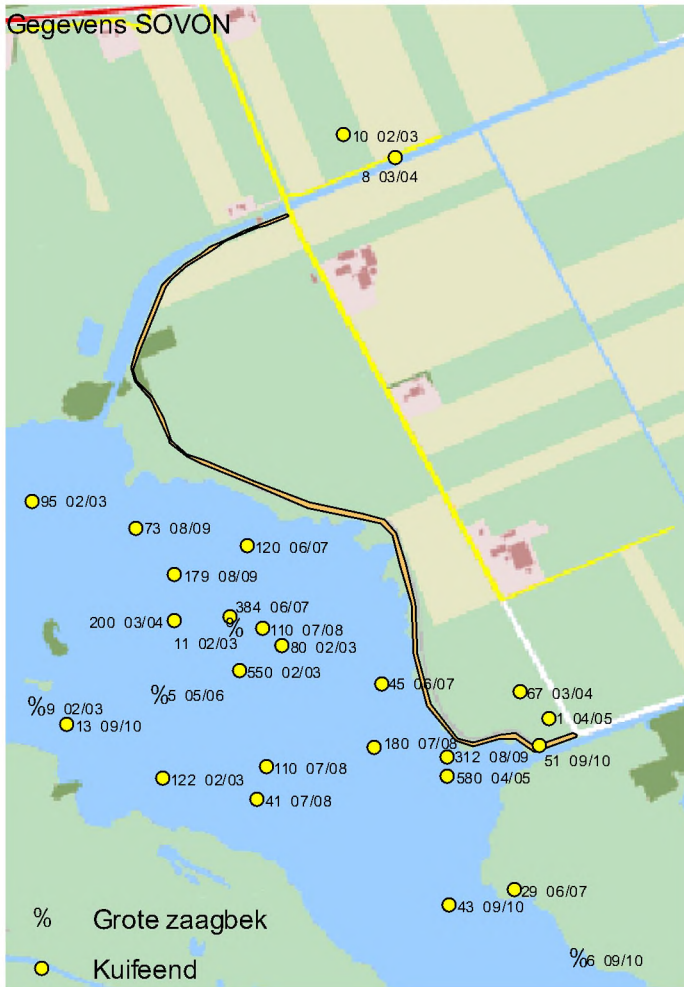
Broedvogels Giethoornsemeer 2005-2010

Bijlage

2

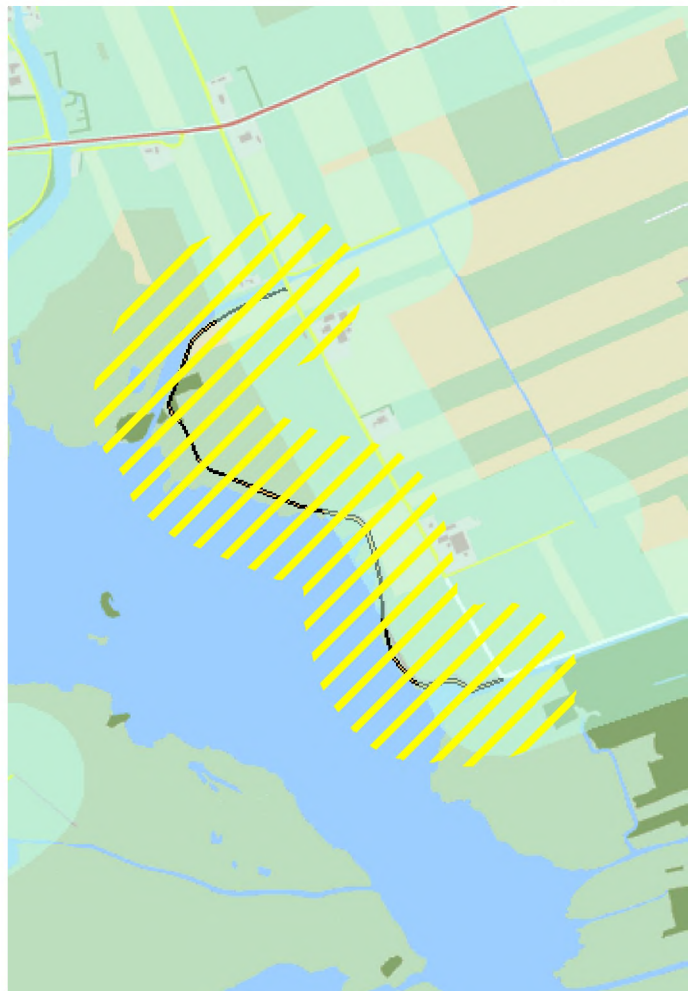
Wintergasten 1990-2010

Bijlage

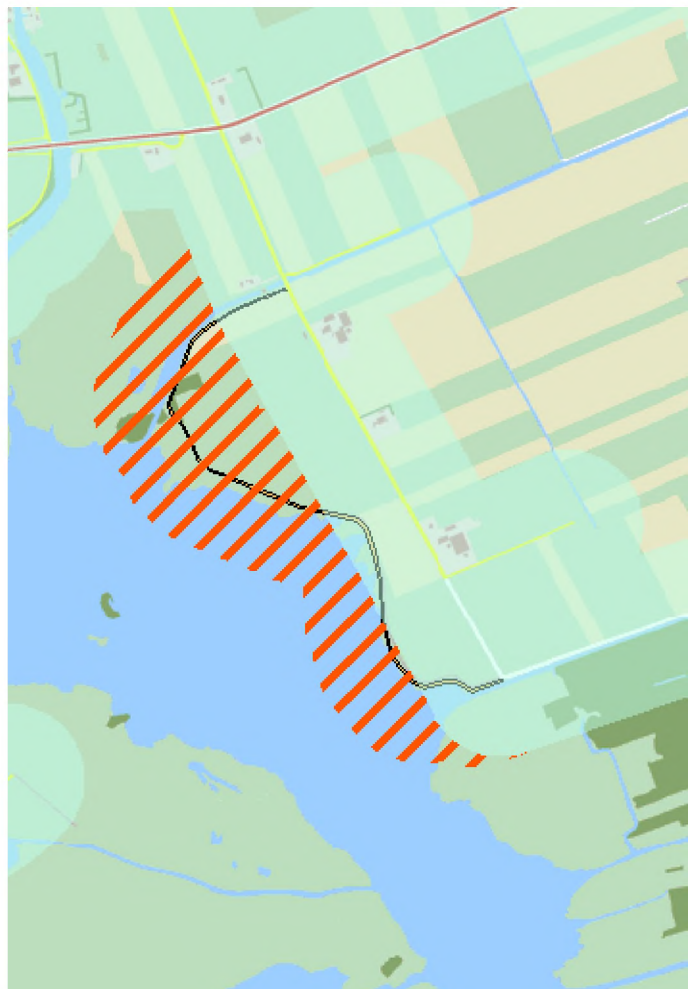
3

Wijziging verstoringsinvloed op ganzen

Legenda

- plangebied
- Wegen verstoringsinvloed 600 meter
- plangebieden verstoringsinvloed 200 meter
- Wegen verstoringsinvloed 200 meter
- Verschil in verstoring

0 200 400 m

1:20000

